

§2. HÌNH CHỮ NHẬT. HÌNH THOI

I. HÌNH CHỮ NHẬT

1. Nhận biết hình chữ nhật

 1 Với hình chữ nhật $ABCD$ ở Hình 13, thực hiện hoạt động sau:

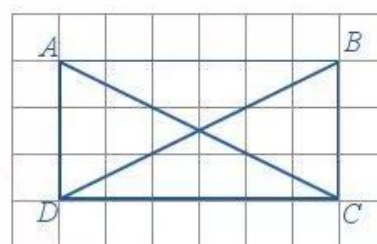
a) Đếm số ô vuông để so sánh:

- Độ dài của cặp cạnh đối AB và DC ;
- Độ dài của cặp cạnh đối AD và BC .

b) Quan sát xem các cạnh đối AB và CD ; AD và BC của hình chữ nhật $ABCD$ có song song với nhau không.

c) Sử dụng thước thẳng (có chia đơn vị) để đo độ dài các đường chéo AC và BD của hình chữ nhật $ABCD$.

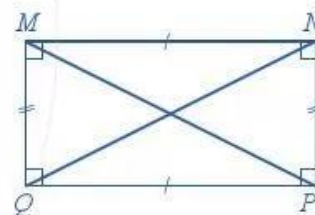
d) Nêu đặc điểm các góc của hình chữ nhật $ABCD$.

Hình 13

Nhận xét: Hình chữ nhật $MNPQ$ ở Hình 14 có:

- Hai cạnh đối bằng nhau: $MN = PQ$; $MQ = NP$;
- Hai cạnh đối MN và PQ ; MQ và NP song song với nhau;
- Hai đường chéo bằng nhau: $MP = NQ$;
- Bốn góc ở các đỉnh M, N, P, Q đều là góc vuông.

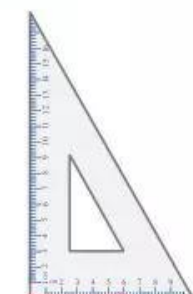
Hình 14

2. Vẽ hình chữ nhật

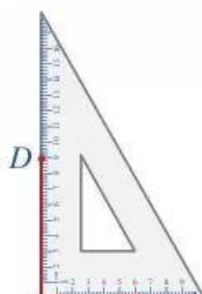
 2 Vẽ hình chữ nhật bằng ê ke khi biết độ dài hai cạnh.

Ví dụ 1 Dùng ê ke vẽ hình chữ nhật $ABCD$, biết $AB = 6$ cm và $AD = 9$ cm.

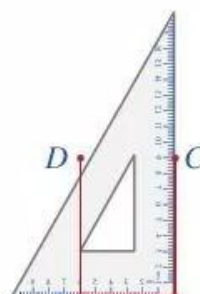
Giải. Để vẽ hình chữ nhật $ABCD$, ta làm như sau:

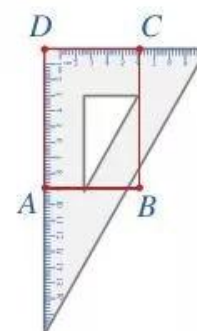
Bước 1

Bước 2

Bước 3

Bước 4

Bước 1. Vẽ theo một cạnh góc vuông của ê ke đoạn thẳng AB có độ dài bằng 6 cm

Bước 2. Đặt đỉnh góc vuông của ê ke trùng với điểm A và một cạnh ê ke nằm trên AB , vẽ theo cạnh kia của ê ke đoạn thẳng AD có độ dài bằng 9 cm

Bước 3. Xoay ê ke rồi thực hiện tương tự như ở **Bước 2** để được cạnh BC có độ dài bằng 9 cm

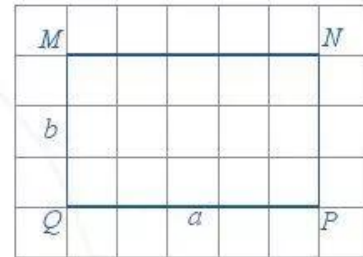
Bước 4. Vẽ đoạn thẳng CD .

1 Vẽ bằng ê ke hình chữ nhật $EGHI$, biết $EG = 4$ cm và $EI = 3$ cm.

3. Chu vi và diện tích của hình chữ nhật

Ở tiểu học, ta đã biết cách tính chu vi và diện tích của hình chữ nhật có độ dài hai cạnh là a và b , đó là:

- Chu vi của hình chữ nhật là $C = 2(a + b)$;
- Diện tích của hình chữ nhật là $S = a \cdot b$.

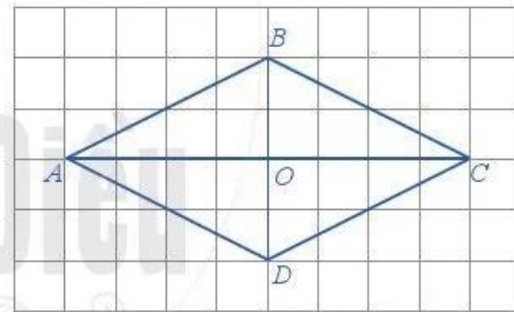

II. HÌNH THOI

1. Nhận biết hình thoi

3 Với hình thoi $ABCD$ ở **Hình 15**, thực hiện hoạt động sau:

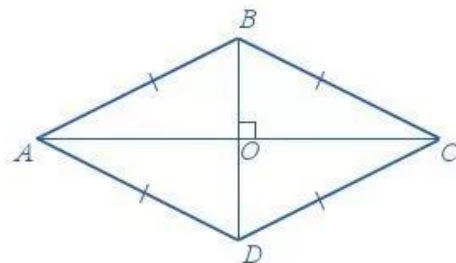
- Sử dụng thước thẳng (có chia đơn vị) để đo độ dài các cạnh của hình thoi $ABCD$.
- Quan sát xem các cạnh đối AB và CD ; AD và BC của hình thoi $ABCD$ có song song với nhau không.
- Nêu đặc điểm các góc ở đỉnh O .

Hình 15

Nhận xét: Hình thoi $ABCD$ ở **Hình 16** có:

- Bốn cạnh bằng nhau: $AB = BC = CD = DA$;
- Hai cạnh đối AB và CD , AD và BC song song với nhau;
- Hai đường chéo AC và BD vuông góc với nhau.

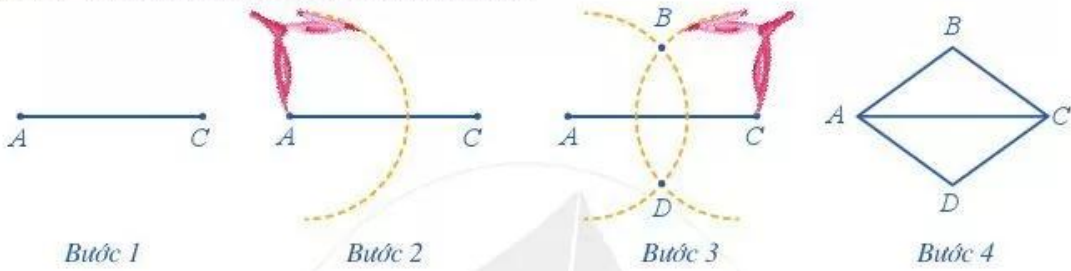
Hình 16

2. Vẽ hình thoi

4 Vẽ hình thoi bằng thước và compa khi biết độ dài một cạnh và độ dài một đường chéo.

Ví dụ 2 Dùng thước và compa vẽ hình thoi $ABCD$, biết $AB = 5$ cm và $AC = 8$ cm.

Giải. Để vẽ hình thoi $ABCD$, ta làm như sau:

Bước 1. Dùng thước vẽ đoạn thẳng $AC = 8$ cm

Bước 2. Dùng compa vẽ một phần đường tròn tâm A bán kính 5 cm

Bước 3. Dùng compa vẽ một phần đường tròn tâm C bán kính 5 cm; phần đường tròn này cắt phần đường tròn tâm A vẽ ở **Bước 2** tại các điểm B và D

Bước 4. Dùng thước vẽ các đoạn thẳng AB, BC, CD, DA .

2 Vẽ bằng thước và compa hình thoi $MNPQ$, biết $MN = 6$ cm và $MP = 10$ cm.

3. Chu vi và diện tích của hình thoi

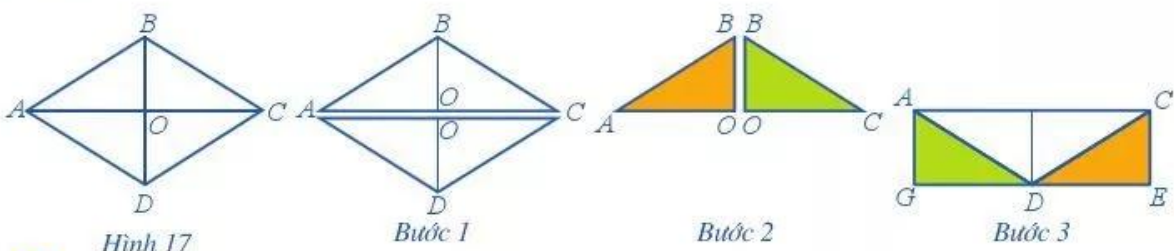
5 Với hình thoi $ABCD$ có độ dài cạnh là a , độ dài đường chéo AC và BD lần lượt là m và n (Hình 17), thực hiện các bước sau đây:

Bước 1. Cắt hình thoi $ABCD$ thành hai tam giác ABC và ADC

Bước 2. Cắt tam giác ABC thành hai tam giác ABO và tam giác CBO

Bước 3. Ghép hai tam giác ABO và BCO vào tam giác ADC , nhận được hình chữ nhật $ACEG$ có độ dài hai cạnh là $AC = m$ và $CE = \frac{1}{2} \cdot n$

Bước 4. So sánh diện tích hình thoi $ABCD$ và diện tích hình chữ nhật tạo thành ở **Bước 3**.

Hình 17

Bước 1

Bước 2

Bước 3

Như vậy, với hình thoi có độ dài cạnh là a và độ dài hai đường chéo là m và n , ta có:

- Chu vi của hình thoi là $C = 4a$;
- Diện tích của hình thoi là $S = \frac{1}{2} \cdot m \cdot n$.

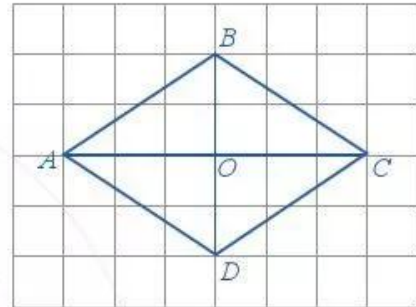
Ví dụ 3 Trên tường của phòng khách có treo một chiếc gương dạng hình thoi $ABCD$ như ở *Hình 18*. Tính diện tích của chiếc gương đó, biết mỗi ô vuông có cạnh là 2 dm.

Giải

Chiếc gương dạng hình thoi có độ dài hai đường chéo là 12 dm và 8 dm, suy ra diện tích của nó là:

$$S = \frac{1}{2} \cdot 12 \cdot 8 = 48 \text{ (dm}^2\text{)}.$$

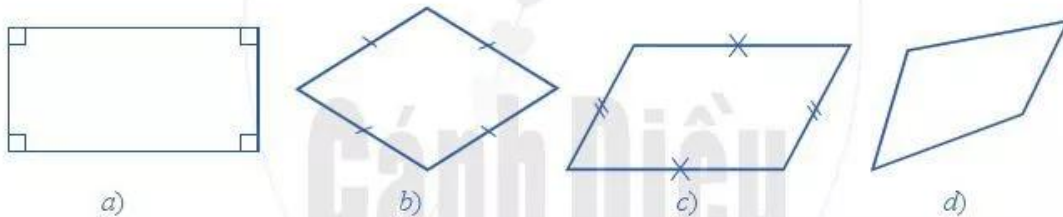
3 Bác Hưng uốn một dây thép thành móc treo đồ có dạng hình thoi với độ dài cạnh bằng 30 cm. Bác Hưng cần bao nhiêu xăng-ti-mét dây thép để làm móc treo đó?

Hình 18

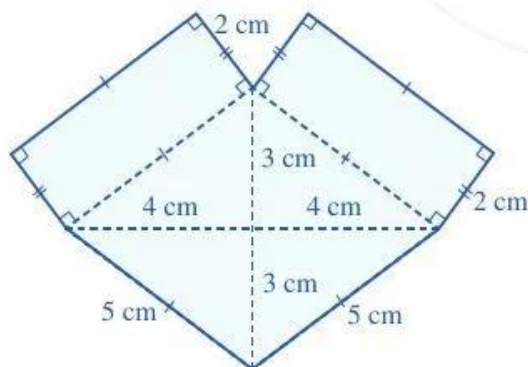
BÀI TẬP

1. Hãy quan sát *Hình 19* và cho biết hình nào là hình thoi.

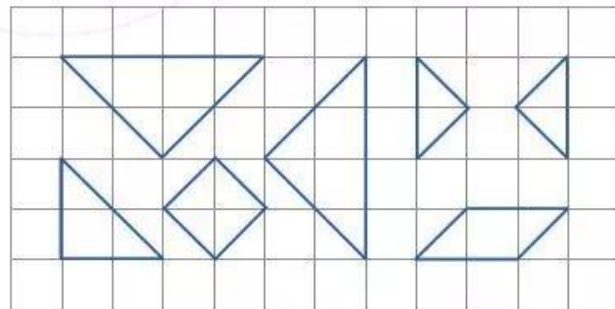

Hình 19

2. Quan sát *Hình 20* và tính diện tích phần tô màu xanh ở hình đó.

Hình 20

Hình 21

3. Sử dụng các mảnh bìa như *Hình 21* để ghép thành một hình chữ nhật.